

Ker sem uže prec iz začetka omenil in povedal, kje da je ta razprava temeljito obravnana in ker je stvar za blagor nježne šolske mladine prevažnega pomena, dovoljeno naj mi bode, da se strogi zadači današnji nekoliko izneverim, stvar izvan šole prenesem in jo s kratkimi lastnimi opombami še malo bolj natančno obdelam.

Človek obstojí iz duše in telesa. Prislovica pa pravi, da zdrava, bistra in nadarjena duša prebiva v zdravem, čvrstem in čilem telesu.

Sveta in velika dolžnost je roditeljem, da malim bitjem uže pred in tudi prec potem, ko jim jih je ljubi Stvarnik na svet dal, po moči za to skrbé, da se jim bodo nježna telesa v čvrsta, zdrava in krepka telesa izraščala in razvijala, v katerih razvile bodo se pozneje tudi zdrave in nadarjene duše bistrega razuma. O tem pozneje še par besedic spregovorim.

Ljudski učitelj ni mladini le podučevalec suhih predmetov v šoli, nego on ji je ob enem tudi odgojvalec.

Iz lastnega prepričanja trdim, da je prava krščansko-moralična odgoja mladine za njen prihodnji poklic še veliko važnejšega pomena, nego bilo bi še tako strogo vežbanje taiste v predpisanih brez prave odgoje. Obedvoje mora biti v najtesnejši in harmonični zvezi, ako se hoče, da bode kdaj iz malega človečka srečen in zadovoljni človek postal. Dobra krščanska odgoja pospešuje tudi zdravje človekovo; strast je pa temu neprecenljivemu daru božjemu najhujša sovražnica.

Dobro in v krščanskem duhu pošteno odgojeni človek izogiba se z božjo pomočjo vsem in vsakoršnim strastim; ohrani si vedno veselo srcé, zadovoljen je z vsemi okoliščinami, katere ga ravno obdajajo in — srečen je. — Rek veli: „Veselo srcé je polovica zdravja.“ In: „Mirna vest je najboljši in najzvestejši prijatelj človekov, kateri ga spremlja po vseh potih njegovih, ga tolaži v žalosti, povečuje mu radost in veselje, deli mu moč in daje zaupanje v britkosti, težavah, nadlogah in preganjanji; je dalje najmehkejša blazina, na kateri se revni trpin Adamov na zemlji slednji dan po doprinesenih dolžnostih svojih prijetno in blagodejno odpočije. Ta prijatelj božji pa človeka tudi še celó ob smrtni uri pred obupom obvaruje in mu srečno smrt nakloni.

Bolj srečen in navadno tudi dosta bolj krepkega zdravja je dobro odgojen priprosti človek, nego je slabo ali pa celó napačno odgojen in brezveren učenjak. — Prvi v svojih nadlogah ne bode nikdar obupal; poslednji zná se pa tudi uže zavoljo kake male in nepomenljive neprilike, katera se mu pripetiti utegne, makari če je tudi še tako imovit, sam posilno ob življenje spraviti. Vsakdanje življenje nam v obeh slučajih faktičnih zgledov za spodbudo in v svarilo podaja in nudi.

Malomarnost in neskrb pri odgoji otrok je eden najpoglavitejših vzrokov, da se dandanes po svetu uže med golobradnimi smrkolini ubijalci, roparji, požigalci in samomorilci nahajajo.

Ljudski učitelj naj svojo skrb za zdravje mladine tudi nekoliko izvan šolskih sten raztegne in razširi. Skrb svojo obrača naj po moči tudi v to, da bodo leto za letom krepki, zdravi in bistrourni začetniki od starišev v šolo (kot novinci) prihajali. Ni ravno malo takih kmetskih (tudi drugih) starišev po deželi (kakor tudi po mestih in trgih), katerim je za vse drugo več mar, nego skrb za lastne otroke. Dosta njih opušča v tem obziru svoje dolžnosti iz nevednosti, a dosta pa tudi iz grde in pregrešne malomarnosti, ter so jim lastni otročički — najzadnja briga. Ne manjka se prilik, o katerih more učitelj posamezne stariše svoje šolske občine med privatnim pogovorom podučiti, kako jim je za nedolžno detice, katero so od Boga prejeli, skrbeti, da bode brez

posebne nesreče zdravo ostalo, čvrsto rastlo, ter da se bode enkrat v zdravem telesu mladega človeka pričel tudi zdrav, bister in razumen duh razvijati. V dosego te preimnitne zadeve naj učitelj starišem, kateri čitati znajo, prav toplo dr. Kovačevo knjižico „Slovenska mati“ priporoča; ta zlata vredna knjižica izšla je leta 1882. v Narodni tiskarni v Ljubljani in stane, če se ne motim, le ubogih 30 soldičev. Brez te prekoristne knjižice ne smela bi nobena slovenska hiša biti. Ako bi se stariši po njenih kratkih, temeljnih in jedrnatih podukih vestno in točno sploh ravnali, bilo bi dosta več bolj zdravih mater in tudi dosta večji broj po telesu in duhu bolj čvrsto-krepkih otrok po mili domovini. Ne rečem preveč, ako trdim, da bi ta drobna knjižica, ako bi se sploh bolj uvaževala, prave čudeže delala.

Marsikaka britka solza bi se starišem ne vrnila in marsikako nježno bitje bi pri življenju čvrsto, krepko in zdravo ostalo, katero pa tako, čeravno uže ne umrje, pa za celo življenje betežno in nadložno ostane. Otrok, kateremu se je kal bolezní v najnežnejših dnevih njegovih v kri in telo zarinila, ne bode nikdar v krepkega, močnega in popolno zdravega korenjaka dorastel. Taki betežni reveži so pa navadno tudi po duhu svojem zeló tôpi in neumni, so učitelju v šoli prava sitnost, težava in nadloga, a splošnemu šolskemu napredku pa hud in občuten zadržek. Topôsti duha otroškega so pa tudi dostakrat pijančevanju (osobito „šnopsanju“) podvrženi stariši sami največji vzrok. Ako to, kar sem tu do sedaj na kratko omenil, resnično ni, prosim, naj se mi z dokazi ovrže!

Ko bi se enkrat slovenski stariši sploh točno ravnali po jedrnatih podukih, katere jim napominjaua knjižica „Slovenska mati“ gledé skrbi za zdravje svojim otročičem — daje in nudi, imeli bi ljudski učitelji s začetniki veliko manj truda in sitnosti, da je privadijo na strogo snago trupla in na možno snago obleke njihove. Koliko truda in časa stane učitelja na deželi uže samo to, da pri zanemarjenih začetnikih take napake in malomarnosti vsaj deloma odpravi, kar pa še vselej z lepo ne ide ne, znano je vsakemu, kdor je s tem na različnih krajih mile domovine kdaj opraviti imel!

(Konec prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

7.

Kahira.

Kahira je poglavitno in najimenitniše mesto arabskih zemelj. Po njej se ravnajo povsodi, koderkoli arabski govore in koderkoli veljajo arabski običaji. Kahira nam priča, kaj je znala izvesti doba Kalifov, in kaj premore arabska sila tudi dandanes. Stojí pa to saracensko mesto na peščeni ravnini $\frac{1}{4}$ milje od desnega brega nilskega, in njemu nasproti na trdih skalnatih tleh libijske pustinje stolujejo kraljevske piramide Faranov. Kahira je ključ gorenjega Egipta, kakor pravimo, in dostojna naslednica najstarejih in največih mest kraljevskih Tebe in Memfida. Kahira se je razvila in razcvela v srednjem veku, ko je Evropa še v barbarstvu tičala.

Kdor je bil v Londonu, more si nekoliko misliti gnječo po ulicah kahirskih; in te ulice so vrhu tega zeló ozke, hrup pa tak, kakor morda v nobenem drugem mestu na svetu ne, kajti Arabci so neverjetno živi in glasni. Prve dni me je vselej glava bolela, kedar sem iz tega vrišča domu prišel, prav tako se zdi člo-

veku, kakor da je vse razburjeno po mestu. Tu srečaš trope težko obloženih kamel, tam jezdece na brzih konjičih arabskih; tu kričeče nosače, tam čredo bivolov; tu svirajo muzikantje egipške napeve, ki jih spremljajo s pavkami in rezkimi svirkami, tam ti na peto stopajo tihotapni osli; vse to in mnogo družega sličnega se vrtí in ziblje v pisanem kolobaru po ozkih ulicah. Skoraj bi moral človek imeti oči spred in zad, da ga ne prevrnejo, pohodijo ali vsaj osujejo. Najbolje pogodi, kdor jezdi po mestu, tako najlaglje se prerije, in na vse vrh tudi ni dolgo temu, ko je bilo v Kahiri še nečastno, celo tudi zaničljivo, peš hoditi.

Kdor bi rad spoznal orijent, naj gré v Damask ali v Kahiro, in dovolj bode videl; tu so zapustili Saraceni najlepših stavbenih spominkov. Carigrad ni družega nego velikanska zmes najrazličniših poslopij, lesenih in zidanih, ali napol zidanih, vrlo lepih palač in neznatnih koč, in vse to brez pravega lica. Kahira pa je tako rekoč vlita, in vse eno, kar se je pozneje dodalo ali obesilo ná-njo, ni je v bistvu niti zlepšalo niti skazilo. Polna luna je bila, ko sem prvokrat v Kahiri prenočeval. Zaspali nisem mogel, šel sem toraj na plošnato streho visoke hiše, v kateri sem stanoval. Užival sem nepopisljivo lep razgled. Dozdevalo se mi je, da ni noč, nego lep, prijeten in miren dan. Oko mi je blodilo po brezštevilnih terasah velikanskega mesta, po vitkih minaretih in po tankih palmah, ki so se zibale visoko v zraku. Ni bilo slišati ne hoje ne glasu po ulicah, povsodi je bilo tiho vse, kakor da je mesto izmrlo.

Skoro ni mogoče, ne dopovedati ne popisati, kaj vse občuti tujec, kedar prvokrat po Kahiri hodi. Noben malar bi ne mogel zlití v eno celoto vseh teh tujih obrazov, skupin in sprevodov, ki se povsodi razgrinjajo pred gledalcem. Najprvo sem srečal več jahajočih žensk; kaj tacega nisem videl v Carigradu, tam se imenitniše ženske vozijo. Navadno jaha po več gospej skup, z deco in z robinjami, in če je še tolika gnječa, vendar se jim spoštljivo ogne vse. Koj v drugi ulici sem nalletel na oglušno kričanje in ravsanje; saj pravim, človek mora videti ozke ulice kahirske in poznati žive in glasne Arabce, da si more misliti take in enake kramole. Res se je bilo uže bati, da nastane nevaren pretep, tako so se suvali in rili. Naposled so se prerili trije slepi starčki skozi gnječo, eden je piskal na pišal, druga dva sta ropotala po pavkah, da so ušesa bolela. Za njima je prijahal junašk možak z rudečo zastavo v roki. Za njim so prišle tri deklice fantastično zavite v belo obleko in pajčolane, in na to se je prikazal velik baldahin, pod katerim je nevesta šla. Za nevesto so se vrtile plesalke in za vsemi so peljali velik boben, s katerim so ropotali, da je bilo strah. Okrog tega sprevoda svatovskega se je trlo radovedno ljudstvo in jaz sem zahvalil Boga, ko sem se iz te gnječe in tega krika preril v postransko bolj prazno ulico.

Tako se vrsté obrazi v tem zares originalnem mestu. Ljudstvo je nevedno kot deca, in ga zabavajo najneslaniše predstave. Zato je v Kahiri toliko skakalcev, vrvoplescev, metalcev, kateri razvijajo navadno telesno silo, in njihove surove šale in slabi dovtipi spravljajo vse v smeh. Tu srečaš drviša, ki s svojo čudno umetnostjo izvablje kače iz hiš, tam čarodejnika, ki s čarodejnim zrcalom tatu osleduje; tu razvija bistrourni rokohitrec svojo izurjenost, tam kričé nad pešci poganjači kamel; tu tulijo in zarekujejo glumači, tam stopajo malerično opravljeni resnobni Beduinci; tu dirjajo rudeče opravljeni egipški častniki, tam se gnetó gruče abesinskih delavcev; tu javkajo najete babure, ko mrliča k pogrebu spremljajo; tam se slišijo ročne orgljice po kavanah, katerih je do 1800 v vsem mestu; tu se razlega klicanje muezinov s 400 minaretov; tam se podé celi koruslji

sestradanih psov, kateri popadajo, kar dosežejo; tu ali tam pa je zopet kaj družega, in ves ta neizrekljivi hrup traja celi božji dan. Res čuda, da ni več in večih nesreč!

One ulice, po katerih je največ prodajalnic, so tudi pokrite, da so tako zavarovane pred žgočim solncem, vse imenitniše ulice pa imajo vrata, ki jih ponoči zapró. Če se stanovalcem poljubi, pa tudi čez dan, če jim kaže, Mesto je razdeljeno na 53 četrtij, tujci imajo svoje oddelke, na pr. judovski, grški, koptovski, frankovski itd. Štirje trgi so posebno obširni, in v dva stopa Nil ob povodnji. Hiše kahirske so sploh z opeke zidane, kakor je uže navada po Egiptu od starodavnih časov sem, ali zidane so slabo. Imajo po dvoje, tudi po troje nadstropij; okna, kar jih gleda na ulice, in teh je malo, ta okna so omrežena, in le okna, ki držé na dvorišče, in teh je največ, odprta so. Čudno se zdi človeku, kedar prvokrat hodi po takem mestu, ko malokje okno dobi na izpregled. Poslopja dostojanstvenikov so velika in lično zidana; spodnje nadstropje je z rezanega kamnja, in vsak sklad je pobarvan rudeče ali zeleno. Po vseh nadstropjih so pritisnjeni lični balkoni in nekateri z umetno rezljarijo zamreženi. Skoraj vsaka hiša ima pri tleh veliko dvorano, ki na dvorišče drži; v njej sprejema hišni gospodar goste in obiskovalce. Tudi ima vsaka imenitniša hiša kopel, lepe vrtove in dobre konjarnice.

Sredi mesta stoji novi grad Kaissun, ki ima 60 elegantnih sob in 4 salone, v katerih visí 33 velikanskih zrkal; stene so prestrte z najtežjo svilenino in dragimi tkaninami.

Mošeje kahirske so jako lepe, ena lepša od druge, in te mošeje s svojimi vitkimi minerati in s svojim velikolepjem dajo mestu prikupljivo lice. Štiri mošeje se še osobito odlikujejo po svoji velikosti in odlični stavbi. Mošeja tulunska je obširna zgradba 9. stoletja, trdijo, da je najlepši spomenik egipški iz časov arabskih. Da-si je pod turškim gospodstvom skoraj uže na pol razpadla, vendar se izvedenci še vedno čudijo lepo izpeljanim svodom in stebrišču. Mošeja El-Hakim je znamenita zbog starosti, razsežnosti in lepoticja. Mošeja El-Hašar pa ima prekrasno kuplo, premnogo prostorišč in dvorišč za sprejemanje božjepotnikov, kateri se v Meko grede tu shajajo in zadržujejo. Ta ustanova vzdržuje tudi muhamedansko višo šolo, ki je nekako središče afrikanške muhamedanske učenosti. Tu se shajajo najodličniši učitelji, in imajo na razpolaganje veliko, še dosti dobro knjižico. Potem je še mošeja sultana Hasana, katera se odlikuje po velikosti in visočini svoje kuple, po visokosti minaretov, po dragocenem marmorju, pa po arabeskah, s katerimi je skoro preobložena.

Tudi javnih kopališč je v Kahiri mnogo, ravno tako tudi vodnjakov, kateri iz Nila vodo dobivajo. Ti vodnjaki so obširna poslopja, nekateri sloné na stebrih; v gorenjem nadstropju je navadno šola za ubožno deco. Spomina vredni so tudi bazari, vetrovi in vodovod, ki je v trdnjavski grad napeljan, pa dva lepa pokopališča, eno v mestu, eno zunaj mesta.

Podkralj Imail-paša, v Parizu odgojen, zlepšal je Kahiro na vse strani. Vsi njegovi gradovi so v evropskem slogu sezidani, ali z orijentaliskim nagizdjem opravljeni.

Znani imenitni trdnjavski grad stoji na čelu mokatskega gorovja, in ni skoro moči do živega priti mu. Ta grad je navadna rezidencija podkralja, ki ima tu prekrasno palačo.

Tudi kažejo razvaline kraljevskega poslopja Saladinovega, in blizo ondi tako zvani Jožefov vodnjak, širok in globok, da se mu vse čudi; trdijo, da ga je dal Saladin izkopati.

V Kahiri je veliko zidal in predelaval tudi znani

Mehemed-Ali; postavil je več vojašnic, vzlasti pa je predelal in zlepšal poslopja na gradu.

Stanovalcev ima Kahira 374.838, kakor se je izvedelo po štetvi 3. maja 1882. leta.

Mnogovrstne novice.

* **Koliko se povžije piva.** Pivo postalo je v vseh civiliziranih deželah ena najpomembnejših stvari povživanja, s tem pa tudi najmočnejši vir dohodkov za države. Ni ga namreč predmeta davka, od katerega bi se, kakor od piva — plačevalo v Evropi in pa severni Ameriki, 300 milijonov gold. davka. V Avstro-Ogerski izrekoma znašal je l. 1884. davek od piva 24 milijonov gold. Avstro-Ogerska z všteto Bosno in Hercegovino izdelala je l. 1884. piva: 13,037.501 hektolitrov; prejšnje leto le 12,424.636 hektolitrov. Natančna svota l. 1884. v Avstro-Ogerski od piva plačanega davka pa znaša 24,103.585 gold., prejšnje leto pa le 22,921.778 gold.

V vsi nemški državi izdelalo se je v tistem času 41,211.691 memo 39,323.668 ali za 1,888.023 hektolitrov piva več, kot v prejšnjem letu in od tega plačalo se je davka 65,068.915 mark. Na Bavarskem izdeluje se primeroma največ piva, namreč 12,603.991 hektolitrov. V Nemško vpeljana pivo znašalo je 108.002, izpeljano pa 1,079.965 hektol., memo 994.914 hektolitrov prejšnjega leta.

V vseh evropskih državah je 64.112 pivarn, v katerih se je izdelalo skupaj 148,856.192 hektolitrov piva, od katerega se je skupaj davka plačalo 248,855.926 gl.

Naši dopisi.

Iz Gorice 30. avg. (Izv. dop.) Pretekli teden so se zbrali dobro uro daleč od Gorice na slovenskih tleh pri slovenskem krčmarji mladi laški gospodiči, večinoma vseučiliščniki na počitnicah, ker je bila nameravana veselica za 2. dan avgusta, so bili domači fantje razobesili avstrijsko in slovensko zastavo ravno na vrtu iste krčme. Ali slovenska zastava ni dala gospodičem pokoja, šli so na drvo ter so vrgli 2krat ob tla slovensko zastavo, med tem so pa razsajali, zasramovali Slovence in so neki vpili: „Avstria mori! Evviva il re d'Italia“ itd. To se pravi: Smrt Avstriji, živi kralj italijanski! Kaj ne, nadepolna mladina? In med to mladino je bil celó sin tukajšnjega predsednika c. k. okrožne sodnije! Ker je prišlo par teh gospodov nekoliko okrvavljenih domu, pride stvar tudi pred sodnijo. Upamo pa, da se dobi zato tako mesto, kjer se ne bo bati pristranosti; potem se gotovo razkrije marsikaj, kar Irredenta tako rada prikriva, kedar ji gre za kožo. (Konec prih.)

Iz Gornjega Kašlja 28. jul. (Raznoterosti.) Strnena žetev je dokončana, našelo se je malo, komaj tretjino od lani; posebno rži je malo. Bog nas je toče obvaroval, a sedaj nam suša pretí. Trava se je začela uže sušiti, močno bi potrebovali dežja. Fižola ne bo, ker mu odpada cvetje in tudi krompir se suši in vene. Kaj bo za otavo? Sena so nekateri še več nakosili kot lani ali otave ne bode večidel skoraj nič; po gričih se je uže posušila.

Treba bode plačati davke, delavce in med desetimi bi skoraj rekel, ni enega, da bi ne bil naredil uže dolga na novino, ta pa tako slabo obeta. Kaj bode? Treba bo prodati živino, vsaj družega tako ne bo za prodaj. In ubogi kmetič ostal bode v tisti kamižoli, kakor je bil lani, če ne bode še slabša, in nekaj dolga bode več

na posestvu. Kdor ima gozd, ga do čistega iztrebi, kaj pa bo, kedar še tega ne bo? Morebiti bode kdo zasadil nov mlad les? O, kaj še! Komu pa to tudi pride na misel in če bi mu tudi prišlo, saj se nihče ne briga za to. Vsaj še sadnega drevja ne nasadi nihče toliko, kolikor bi ga lahko. Nihče nima pravega veselja, ker povsod manjka potrebnega poduka. Hvala Bogu, obrača se tu nekaj na bolje, ker gosp. učitelj Kavčič podučuje mladino po moči v sadjereji. Bog daj tu svoj blagoslov. Krivčev.

Iz Ljubljane. — „Ljublj. Listu“ zdi se naš spisek v zadnji številki z naslovom „Čehi pa Slovenci“ nejasen, hočemo mu tedaj dodati še par besedi: Pred vsem zdi se nam, da naše vrste niso nejasne gledé preteklosti, ker ravno predmet, nad katerem se spodtika „Lj. L.“, je preznan, in nam je znanega še marsikaj iz prav prvotnih virov, toda ker nam nikakor ni bil in ni namen očitati in razpor širiti, zato smo v preteklost posegli v toliko, da smo s kratkimi potezami označili velike napake, ki so se godile zadnji čas v našem taboru. Kazali smo tudi dosti določno, kedo jih je zakrivil, za to nam priča odgovor „Lj. Lista“ sam.

Kam pa merimo in kaj nameravamo gledé prihodnosti, tega morebiti nismo razložili dosti nadrobno, v kratkem obrisu pa načrtali smo tudi to, kar mislimo, da je v bližnji prihodnosti treba storiti naši stranki na Kranjskem.

Kazali smo na izgled Čehov. Kazali smo, kako in zakaj narašča moč konservativne stranke v kuriji češkega velikega posestva. Gledé naših razmer, ki so nam pri predzadnjih volitvah kazale skoraj popolno ravnotežje med narodno-konservativno in pa nemško-liberalno stranko, označili smo kot naglavno napako onih, ki so to zakrivili, da so se naši do sedaj zmiraj zvesti zavezniki iz kurije velikega posestva brez vsakega veljavnega vzroka odbacnili od nas. Narod naš spozna to napako, in ne dvomimo, da jo bo popravil pri prvi priliki. — Jeli pa to napako spoznajo tudi oni, ki so jo zakrivili? — Ako so naše zadnje ali prejšnje opazke nekoliko pripomogle k onemu spoznanju, tedaj dosegle so svoj namen.

Kazali smo dalje na izgled Čehov, kako strogo varujejo disciplino v mogočni svoji stranki, pokazali smo, kako postopajo zoper one, ki rušijo disciplino.

Vprašamo lahko vsakega rodoljuba in le en sam odgovor gotovo dobimo povsod, da se tako dalje ne more in sme več postopati pod zastavo naše narodne stranke, ako nočemo biti v posmeh nasprotnikom našim, ako nočemo ugodnejše dobe, v kateri si nabirajo, na pr. Čehi zaklade za slabeje prihodnje čase, ako nočemo te ugodne dobe zgubiti popoluoma s praznim osebnim preprirom v pogubni neslogi.

Izvoljeni zastopniki našega naroda, naš klub in kedar ga ni izvrševalni odbor, morajo v prihodnje še odločnejše in za vsako ceno varovati narodno disciplino.

Ako bi tako početje, tako motenje narodove volje, tako razdvojevanje naše stranke njeni zastopniki z ramami majaje odobraval, pripravljali bi s tem pota popolnemu razpadu naše stranke, razglasila bi se anarhija in zato rekli smo v zadnjem listu, da se mora izrezati bolni del, — sicer je boljši, da odstopijo oni, ki imajo sedaj pravico in dolžnost skrbeti za blagor našega naroda.

Izvrševalni odbor spoznal je med volitvami svojo dolžnost, svojo veliko odgovornost nasproti narodu, v čegar imenu je delal. Polno prepričanje imamo, da je izvrševalni odbor svojo nalogo vestno izpolnil in opraviči se za to lahko pred vsem svetom, ni se oziral na osebe, ampak hladno je računal z danimi razme-